

In vijftig jaar veranderen de ideeën over landinrichting en bosaanleg behoorlijk.

NON-FICTIE • ROEL SIKKEMA BEELD DE JONG LUCHTFOTOGRAFIE

Het Horsterwold in de Flevopolder doet Zweeds aan.

Zweedse bossen in de Flevopolder

'Als je in Zweden vanaf de bergen naar beneden kijkt, zie je precies hetzelfde als wat hier is aangelegd. Het Horsterwold doet niet onder voor dat soort oerbossen.'

Als je dit leest, wrijf je je ogen even uit. Zou het? Dat rechttoe rechtaan bos vol hoge populieren net zo mooi als een Zweeds bos? Toch heeft de man van dit citaat recht van spreken. Hij heeft een Nederlandse vader en een Zweedse moeder en was jarenlang boswachter van het Horsterwold: Jan-Erik Kuypers. En ja, het Horsterwold was lange tijd een saai productiebos. Maar intussen is er veel veranderd. Op een luchtfoto lijkt de Stille Vallei in het Horsterwold inderdaad een beetje Zweden in het klein. Het citaat is afkomstig uit *De groene horizon*, een mooi uitgevoerd boek over het landschap van de Flevopolder. Voor de duidelijkheid, het gaat alleen om Oostelijk en Zuidelijk Flevoland. De andere IJsselmeerpolders – de Wieringermeer en de Noordoostpolder – worden zijdelings wel vermeld, maar daar gaat het boek niet echt over. De ondertitel spreekt niet voor niets over 'vijftig jaar', in 1968 werd begonnen met de aanleg van bossen en de verdere inrichting van het landschap in Oostelijk Flevoland dat in 1957 was drooggevallen.

ondoordringbaar oerbos

In vijftig jaar veranderen ideeën over landinrichting en bosaanleg. In de loop van de jaren was het door mechanisatie in de landbouw niet

meer rendabel om kleine akkers goed te bewerken. Terwijl in de Wieringermeer de standaardkavel een formaat van 250 bij 800 meter had, werd dat in Zuidelijk Flevoland 500 bij 1700 meter. Dat bleek vaak een maatje te groot, in veel gevallen zijn van twee kavels drie kavels gemaakt. Dit alles heeft natuurlijk ook zijn invloed op het landschap. Zuidelijk Flevoland oogt veel

Het Horsterwold was lange tijd een saai productiebos.

opener dan de Noordoostpolder. Ten minste in het centrale, agrarische gedeelte. Want juist dit deel van de polder is aan de noordwest- en zuidoostkant afgesloten door grote natuurgebieden.

bosbouw

Het boek is geschreven door diverse deskundigen die ieder een deel van het verhaal vertellen. Daaruit blijkt dat de ontwerpprincipes steeds veranderden. Soms was er ook sprake van rijksdiensten die tegen elkaar in werkten: enerzijds van ambtenaren die alles zo precies mogelijk wilden plannen tegenover mensen die juist een voorzichtige aanpak voorstonden waarbij in de loop van de tijd nog veel kon veranderen. Uiteindelijk kreeg de laatste benadering de overhand.

Een van de boeiendste verhalen is die over bosbouw in de polders. In de eerste polders, de Wieringermeer en de Noordoostpolder werden de bossen alleen aangelegd op schrale zandgrond. Ook in Oostelijk Flevoland gebeurde dat. Maar in Zuidelijk Flevoland werd het Horsterwold – het grootste loofbos van West-Europa! – op kostbare landbouwgrond aangelegd. Om kritiek daarop te voorkomen werd eerst een soort 'ring' ingepland. Daardoor kon min of meer ongezien later het binnenste deel van het bos worden aangelegd. Een daarvan, de zogenaamde Stille Kern, zou een ondoordringbaar oerbos moeten worden, maar is nu wel toegankelijk geworden voor wandelaars en fietsers. In Oostelijk Flevoland werden vooral langwerpige bossen langs de ooststrand van de polder aangelegd. Dat zorgde voor die 'groene horizon' in de titel van het boek. In Zuidelijk Flevoland kwamen grotere bossen, naast het Horsterwold vooral in de buurt van Almere.

functiescheiding

De nieuwe benadering, waarbij minder van bovenaf wordt geregeld, leidt zo nu en dan tot flinke botsingen rond belanghebbenden. Dat is vooral te zien bij de ontwikkeling van de Oostvaardersplassen. Denk maar aan de discussies over het afschieten van honderden edelherten. Wat als min of meer vrije natuur was bedoeld is in werkelijkheid een natuurpark geworden waar het wild zich te sterk kan voortplanten. Een hek verhindert dat de herten ook naar andere delen van het land kunnen gaan. Het is jammer dat het plan voor het Oosterwold – een water – en bosrijke zone tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold – niet is door-

gegaan. Als dat wel was gebeurd, zouden de herten via een natuurlijk terrein gemakkelijk van de Oostvaardersplassen naar de Veluwe en omgekeerd kunnen gaan.

Interessant zijn de nieuwste ontwikkelingen. In de buurt van Almere wordt de strikte functiescheiding tussen landbouw, natuur en woningbouw losgelaten. In het stadsdeel Oosterwold worden huizen en bedrijven in een parklandschap neergezet. Door het gebied komt een slingerende natuurzone, op de plek waar vroeger het riviertje de Eem stroomde waarvan de resten in de ondergrond nog zichtbaar zijn. *De groene horizon* laat zo zien dat vijftig jaar menselijk ingrijpen kan leiden tot een boeiend landschap waarvan vooral buitenlandse bezoekers terecht onder de indruk zijn. ■

NAAR AANLEIDING VAN
De groene horizon. Vijftig jaar bouwen aan het landschap van de Flevopolder
HARMA HORLINGS EN ANITA BLOM
(RED.). UITG. THOTH, BUSSUM
2018. 192 BLZ. € 29,95